

Je bent pas winnaar als er geen verliezers zijn

Posted on 15 januari 2022 by Paul Verburgt

'Wie zijn toch die mensen?'

Het was geen vraag die Sigrid Kaag op de achterbank van haar dienstauto stelde. Het was een uiting van onbegrip en afschuw over kiezers die zich naar de flanken van het politieke spectrum hadden verplaatst.

Arrogant en elitair inderdaad, maar geen opvatting waarin mevrouw alleen staat. Het is gemeengoed in de bovenlaag van onze samenleving. Het was ook tekenend, dat de spindoctors die de 'onafhankelijke' *documentaire* over Kaag mochten oppoetsen, deze scène lieten staan. Het was ze kennelijk niet opgevallen.

Die bovenlaag is niet zoals in vroeger tijden een klein groepje patriciërs of regenten. Dankzij opleiding en welstand zit inmiddels 30 procent van de bevolking in de top van onze samenleving. Dat zijn ruim vier miljoen mensen.

Ze zijn heel tevreden met hun leven en vinden dat het met Nederland de goede

kant op gaat. Tijdens de recente kabinetsformatie deden VVD, D66, CDA, CU, PvdA en GL alsof ze hemelsbreed van elkaar verschillen, maar als het erop aankomt zitten ze op hetzelfde spoor. Globalisering, EU, immigratie, klimaat, digitalisering, *woke*, ze vinden het allemaal even belangrijk en prachtig.

Ze hebben hoger onderwijs genoten, lezen dezelfde kranten, verdienen stevig, hebben een mooi pensioen, zijn gezond en weten dat ze geboren zijn als kwartje en een dikke kans hebben om een euro te worden.

Ze voelen zich de winnaars

De dames en heren van de spraakmakende gemeente hebben het volste vertrouwen in de overheid en haar instituties. In eigen kring zal dat klinken als een bewijs van hun democratische gezindheid, maar bij een ietwat kritischer toeschouwer valt het opportunisme op. De bovenlaag heeft de overheid immers niet erg nodig om een aangenaam leven te hebben. En als er op dit vlak toch wensen zijn, dan weten ze dat dit wel goed komt: ze zitten tenslotte zelf aan de knoppen.

Aan de andere kant van de voedselketen staat het deel van de maatschappij dat in een recente studie *'afgehaakt Nederland'* wordt genoemd. Ouderen, praktisch opgeleiden, handarbeiders, laaggeletterden, langdurig zieken, werklozen, niet-stemmers.

Mensen kortom die van al dat fraais waar de bovenlaag zo enthousiast van wordt, slechts de nadelen ervaren. Wegvallende arbeid, toestroom van buitenlanders, lage lonen, slechte gezondheid, geen of een heel dun pensioen en een overheid die wegtrekt uit hun gemeenschappen, gevolgd of voorafgegaan door banken, scholen, vervoersmaatschappijen en hun beter opgeleide plaatsgenoten.

De andere vier miljoen mensen

Ze zijn niet afgehaakt omdat ze dat wilden, maar omdat het hen overkwam of beter: hen werd aangedaan. Ze voelen zich de verliezers van deze tijd.

Met elkaar maken ze zo'n 30% van de bevolking uit. Ruim vier miljoen mensen dus.

Tussen de bovenlaag en de onderkant zit een even grote middengroep die soms in de slagschaduw van de winnaars zit en dan weer de zuigkracht van de afgehaakten aan den lijve ervaart. Steeds vaker worden in deze middenlaag scheuren zichtbaar

en vallen meer en meer mensen af, de onderlaag in.

Dit is geen nieuwe informatie. De afgelopen jaren is het ene na het andere rapport over de groeiende ongelijkheid verschenen. Niemand in de bovenklasse kan dus zeggen dat ie het niet wist.

Niet willen weten

Maar kennelijk *wilde* men het niet weten. Geen interesse in de onderkant van de samenleving. Geen affiniteit met mensen die anders leven en praten. Die zich in de kou gezet voelen door liberalisering, marktwerking, immigratie en digitalisering en dat niet laten weten in fijnzinnige betogen bij Jinek of OP1, maar met bittere tweets en soms bruuske demonstraties.

Ze laten zich in met partijen met extreme opvattingen, niet omdat ze die per sé delen, maar om zich af te zetten tegen de onbereikbaren, de bovenlaag die dingen belangrijk vindt die in hun leven geen of de verkeerde rol spelen.

De kortsluiting die dit oplevert, zou vermakelijk zijn als die niet zo pijnlijk was. Dat de woningnood nummer 1 op de prioriteitenlijst van het grote publiek staat, was in de *gated community* van de betere kringen, een verrassing. Had dat niet het klimaat moeten zijn, of de stikstofcrisis?

‘Beter uitleggen’

“We moeten het ze beter uitleggen.” Ook zo’n legendarische uitspraak, dit keer van een voormalige ceo van Shell die het domme deel van Nederland wilde duidelijk maken wat voor zegen de multiculturele samenleving is. Hij wist daar alles van, zo liet hij parmantig in de media weten. Niet omdat hij in de Haagse Schilderswijk woonde, maar omdat hij er regelmatig doorheen fietste.

Dit is nog het beschaafde gezicht van het onbegrip. Steeds vaker spreken opinieleiders in de bovenklasse over ‘bruine massa’s’ en fascisten die met harde hand moeten worden aangepakt. De uitspraken van Forum-leiders (tribunalen, nieuwe Joden) zijn stuitend, maar de woede daarover is buiten proportie. Of wordt die nijd vooral gevoed door het gevoel dat de academische gevormde heren van Forum eigenlijk hun oorspronkelijke nest, de bovenlaag, bevuilen? Geen grotere haat dan de haat tegen de drop-outs uit eigen kring.

De cesuur die de samenleving splijt, is niet typisch Nederlands. In heel Europa zie je deze tweedeling: bruisende stedelijke agglomeraties versus achterblijvende krimpregio's, de *anywheres* versus de *somewheres*.

Wie dit als de onvermijdelijke overgangsfase ziet naar een verdere globalisering van ons land en Europa, zal de schouders ophalen. Jammer voor de achterblijvers, maar zo gaan de dingen, *the survival of the fittest*.

Ik zeg niet dat onze kosmopolitische bovenlaag op dit staalharde, darwinistische standpunt staat, maar haar daden wijzen nog niet op het tegendeel.

Groningers in de rij

Heel recent mochten we meemaken hoe 50.000 gedupeerden van de aardbevingsschade in het Groninger gasgebied uren in de rij moesten staan om kans te maken op een uitkering uit een subsidiepotje dat op voorhand te klein was. Als bedelaars. De grote verliezers waren de bejaarden die niet handig met een computer zijn en de beoefenaars van 'essentiële beroepen' zoals verpleegkundigen die moesten werken. Zo creëer je zelfs onder bedelaars nog winnaars en verliezers.

En wat te denken van de ontkoppeling van de AOW van het minimumloon? Een plannetje van het nieuwe kabinet. Ouderen die hun pensioenen al in geen jaren geïndexeerd zagen, krijgen nog even een optater. Was getekend het kabinet dat vol elan aan de nieuwe bestuurscultuur gaat werken.

De coalitie van de bovenlaag

Het coalitieakkoord spreekt de taal van de bovenlaag en agendeert de onderwerpen van deze groep. Klimaat, stikstof, Europa, koploper hier, leider daar, maar het politiebureau en de bibliotheek op het platteland blijven dicht.

En kom me niet aan met de onderwijsplannen in het coalitieakkoord. Die zouden ook in een niet-gepolariseerde samenleving geschreven (moeten) zijn.

Dit kan niet goed gaan. Je kunt als samenleving wel een tijdje wijdbeens staan, maar eens val je om.

Als je je als hoogste klasse niet uit empathie kan verplaatsen in de 'afgehaakten', doe het dan om de teloorgang van de maatschappelijke cohesie te stoppen. De

polarisatie is een veenbrand, er hoeft weinig te gebeuren, zoals de opkomst van een kwaadaardige charismatische politicus, en de poppen zijn aan het dansen.

De eerste stappen zullen gezet moeten worden door de bovenliggende klasse. *Noblesse oblige*. Dat is Frans, geen Engels, maar voor hoogopgeleiden vast wel te vertalen.

Ik geef drie tips.

Eén: kom uit die ivoren toren, ga het land in en voel wat het betekent als de overheid lokale gemeenschappen onttakelt door voorzieningen weg te halen, azc's te droppen, werkgelegenheid te elimineren, windmolenparken op te richten, boerenbedrijven de nek om te draaien en het openbaar vervoer te schrappen.

En – als je het begrijpt, doe er dan wat aan. Jullie zitten aan de knoppen.

Twee: keer terug op aarde.
Immigratie is niet die lieve au pair uit Singapore en die beleefde kleermaker uit Irak.
Woningnood is niet een tekort aan huizen, maar een teveel aan mensen.
Integratie is niet het verdoezelen van antidemocratische en homofobe tendensen in islamitische kring.
Stikstof is niet een reëel, maar een bureaucratische probleem dat alleen in Nederland voorkomt.
Vergrijzing los je niet op met de import van analfabeten.
Houden van je land is geen eng nationalisme.
Niet vaccineren komt vaker door onbegrip dan door onwil.
Woke is geen bevrijding van minderheden, maar een perfectionering van de polarisatie.

En wees eens wat bescheidener, met je koplopersambities. 'We moeten natuurlijk wel de planeet redden!' liet een hoge baas van Unilever laatst in de krant optekenen. Je zult als afgehaakte Nederlander net de laatste restjes pindakaas uit het potje schrapen.

Tot slot, drie: kijk eens wat vaker in de spiegel.
Je bent geen winnaar als er veel verliezers zijn. Je bent pas winnaar als er geen verliezers zijn.

Paul Verburgt *schrijft wekelijks – en soms vaker – voor Wynia's Week over*

*indringende politieke en maatschappelijke kwesties. Steunt u deze broodnodige, onafhankelijke berichtgeving? Doneren voor Wynia's Week kan **HIER**. Hartelijk dank!*